ANY XXXII : N.º 326 MARÇ DE 1922

Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya

SUMARI

De Tremp per la Pobla de Segur a Sopeira, per JOAN ROIG I FONT.—*VIII Prova de muntanya i Concursos d'Esports d'Hivern*, per ESTANISLAU PELLICER.—*Crònica del Centre.*—*Noves*

LÁMINES:

XVIII. *Salars. Frontis de la capella del fossar.* — *Salars. Absis de l'antiga església de Sant Pere, avui capella del fossar.* — XIX. *Senterada. Vista general.* — *Corroncuy. Façana de l'església.* — XX. *Viu de Llebata. Església.* — *Ruines del convent de Labaix. Interior de l'església.* — XXI. *Pont de Suert. Vista parcial.* — *Entrada al congost d'Aulet.* — XXII. *Palanca d'Aulet, a la sortida del congost d'aquest nom.* — *Pas d'Escalas de Sopeira, dins l'engorjat.* — XXIII. *Sopeira. Monestir d'Alaon.*--*Congost d'Aulet i la foradada del camí.*--XXIV. *Concursos d'Esports d'Hivern a Nuria. Cursa de debutants. Sortida dels corredors.*—*Un aspecte de la cursa de luges.*—XXV. *Senyoreta Pilar Durán i Srs. Lluis Fassnacht i Lluís Estasen, els quals resultaren guanyadors en les curses. Cursa skis-fons. Sortida dels corredors*

BARCELONA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: PARADÍS, 10

TELÉFON A. 4844

BUTLLETÍ DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

TREBALLS DE PUBLICACIÓ IMMEDIATA:

CÉSAR AUGUST TORRAS: Les Comarques Catalanes.—JOSEP DANÉS: Arquitectura popular de l'Alt Pallars.—E. FONTSERÉ: Meteorología de l'Excursionista.—LLUIS ESTASEN: El Pedraforca.—A. DURAN I SANPERE: L'art romànic a Cervera.—SANTIAGO PERDIGÓ: Els Concursos d'Esports d'Hivern a Superbagnères.—*Secció d'Arqueología*, Documents d'art antic català.

GUÍES
DEL
PIRENEU CATALÁ
PER
CÉSAR AUGUST TORRAS

Volum	I.—Comarca de Camprodón.	9	ptes.
»	II.—Garrotxa.	9	»
»	III.—Vallespir-Conflent-Canigó-Alberes.	12	»
»	IV.—Cerdanya-Ripollés	9	»
»	V.—Bergadà-Valls altes del Llobregat.	12	»
»	VI.—Comarca d'Olot-Valls superios del Fluvià.	9	»
»	VII.—Vall de Ribes-Altes valls del Freser.	9	»
»	VIII.—Ripollès.	12	»

DE VENDA EN EL C. E. DE C.
I PRINCIPALS LLIBRERIES DE CATALUNYA

BUTLLETI DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

RELLIGATGE AMB TAPES (TELA I LLETRES DAURADES)
3 PESSETES
LES TAPES SOLES, 2 PESSETES

ELS ENCARREGS AL CENTRE — PAGAMENT A LA BESTRETA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
CARRER PARADÍS, 10, PRINCIPAL :: TELÈFON A. 4844 : BARCELONA

CONFERÈNCIES I EXCURSIONS

MES D'ABRIL DE 1922

DIA 7.—El Sr. Pere Benavent, Secretari de la Secciò d'Arquitectura, donarà una conferència sobre el tema: *Síntesi del Renaixement italià.*

DIES 21 i 28. — El Sr. Lluís Estasen farà la ressenya d'*Una excursió del Balaitous a les Tres Sorores (Mont-Perdut), Valls de Tena i de Broto.*

Els diumenges dies 2, 9, 23 i 30, a les sis i mitja de la tarda, es celebraran sesions de projeccions, els títols de les quals s'anunciaran oportunament.

SECCIO D'ARQUITECTURA

DIA 8.—Visita al «Metropolitan-Cine», en construcció.

DIA 22 —Visita a la Llotja.

Les hores que tindran lloc les esmentades visites s'anunciaran per la premsa.

SECCIO D'ARQUEOLOGIA

DIA 2.—Excursió a Cornellá, visitant son castell i a Hospitalet, per a visitar el palau del Sr. Comte de Bell-lloch.

DIA 9.—Excursió a Parets, Granollers i Canovelles.

DIA 15.—Excursió a Sant Vicens dels Horts, per a veure la típica professó del Dijous Sant.

DIA 23.—Visita a la casa Dalmases, de carrer de Moncada.

DIA 30.—Visita al'Arxiu del Capitol de la Catedral.

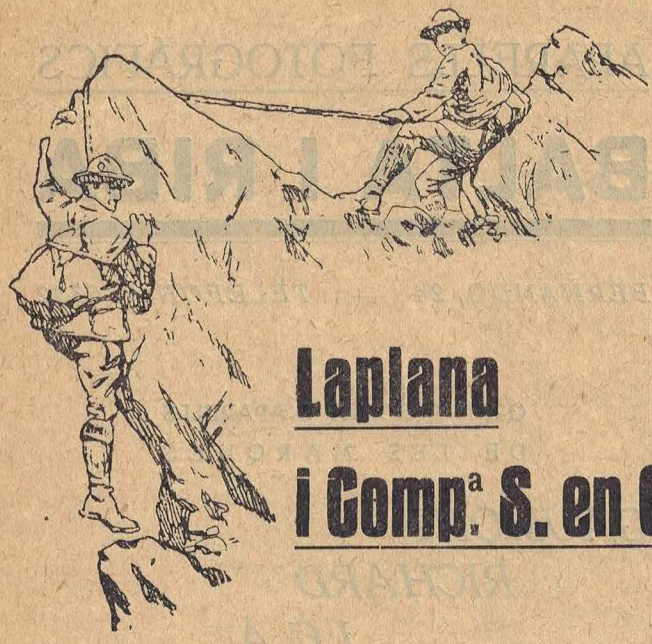
BUTLLETÍ DEL
CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

Quota per als socis. . . . . **15** pessetes anyals
» » » no socis . . . . . **20** » »

Sumari dels Butlletins de gener i febrer d'enguany:

La Vall de Broto, per J. SOLER I SANTALÒ.—*Un mitjà de contribució de l'excursionisme a la Cartografia*, per JOSEP DE RIVERA.—*Concursos Internacionals d'Esports d'Hivern. Noves.—Estació meteorològica de Viella.*

Il·lustren els precedents treballs, setze pàgines de làmines.

Laplana

i Comp.ª S. en C.

ARMES
VIATGE I ESPORT

ESPECIALITATS EN MOTXILES, BANDES, PIOLETS, CORDES I TOTA MENA D'ARTICLES PER A EXCURSIONISTES

POLITXES SANDOWS LLEGÍTIMES

Ferran, 15 i Quintana, 11 - BARCELONA

APARELLS FOTOGRÁFICS

BALTÀ I RIBA

FERNANDO, 24 — TELÉFON A. 5332

GRAN ASSORTIT D'APARELLS
DE LES MARQUES

GAUMONT
RICHARD
I C A
GOERZ
NETTEL

REPRESENTANTS EXCLUSIUS DEL
RENOMENAT APARELL ESTEREOSCÓPIC

ONTOSCOPE 45 x 107

BINOCLES PRISMÁTICS DE LES MÉS ACREDITADES MARQUES

Recomanem que al dirigir-se als anunciants anomenin aquest Butlletí

ARTICLES I OBJECTES PER A CONFITERIES

JOSEP BERNABÉ

PROVEEDOR DE LA REIAL CASA

Comte del Assalt, 41 - BARCELONA

Teléfon núm. 1941-A Casa fundada l'any 1835

FÁBRICA D'AMETLLES, GRAJEAS, CONFITS, CARAMELS DELS ALPS I DE FANTASIA, BOMBONS DE XACOLATA I DELS TAN ANOMENATS CARAMELS I BOMBONS

MARCA SOL

ES VENEN EN LES PRINCIPALS CONFITERIES I COLMADOS DE TOT ESPANYA

FRANCISCO GRAU

CALÇAT DE TOTES MENES

Especialitat en les seccions de mida, luxe i per a tota mena d'esports i estiueig, sobre tot en les sabates ferrades i impermeables per a l'excursió d'alta muntanya, neus i skis

Plaça Santa Agna, 23 - BARCELONA

Recomanem que al dirigir-se als anunciants anomenin aquest Butlletí

No oblideo portar en vostres excursions una lámpara i pila eléctrica

LOT

Amb la seva llum evitareu els perills de la foscor

DE VENDA: R. SCHILLING, Fernando, 23 - BERISTAIN I COMP., Rambla de les Flors, 12 ESPECIALITATS LOFTY, Pelayo núm. 56 - VICENS FERRER I COMP.ª, Plassa Catalunya, 12

VÍDUA DE W. GUARRO

FÁBRICA DE PAPER DE TINA

FUNDADA EN EL SEGLE XVII

MAGATZEM I DESPATX:

GRANVIA LAIETANA, 11 : BARCELONA

PROVEIDORA DEL PAPER SEGELLAT DE LES REPÚBLIQUES DE XILE, ARGENTINA I PERÚ : PAPERS DE FIL DE TOTES CLASSES : PAPER CATALÁ : PAPER D'OFICI : CARTROLINES : CARTROLINES FIL PER A NAIPS : PAPER PER A EDICIONS, ETC., ETC.

ANY XXXII MARÇ 1922 NÚM. 326

Butlletí

del

Centre Excursionista de Catalunya

De Tremp per la Pobla de Segur a Sopeira

LA present ressenya pot dividir-se en dues parts per pertànyer a altres tantes excursions fetes per diferents indrets, però que coincidiren ambdues a Pont de Suert, com a primera i última etapa respectivament de les mateixes (1).

Ens situarem de primer antuvi a la ciutat de Tremp, qual descripció m'excuso de fer per ésser sobradament coneguda.

El primer poble que's troba sortint de Tremp, és TALARN, a dos quilòmetres, antic cap del corregiment de dit nom. Es una vila molt antiga, conservant-s'hi encara alguna cosa d'interessant.

A la dreta de la carretera s'obira l'alt i grandiós mur que tanca el pantan de Sant Antoni, obra importantíssima que ha fet canviar en gran part la fesomía de la comarca.

Als set quilòmetres, s'arriba a SALARS, població també antiga i molt renomenada per la fira de bestiar que s'hi celebra anyalment en la segona setmana de quaresma, essent considerada aquesta fira com la segona en importància a Catalunya.

Havia estat una vila murallada, conservant-se encara un portal defensat per una alta torre rodona en la qual hi ha instal·lada la Casa Consistorial i una font pública. Quasi al mig de la vila hi ha una plaça porticada, essent-ho també alguns dels carrers, qual dis-

(1) En la primera part, anàvem acompanyats del meu germà i de l'amic Salvany i en la segona, solament del meu germà.

posició i els escuts que ornamenten moltes de les cases, expliquen prou bé la seva noble antiguitat.

L'església parroquial està situada al costat de migjorn de la vila. Té un alt campanar quadrat no presentant en conjunt cap caràcter especial digne d'esment. En canvi devia ésser força interessant l'església de Sant Pere que hi havia a l'altre cantó del poble, de la qual sols en resta l'absis de estil romànic utilitzat actualment per a capella del fossar. En aquest s'hi veuen, servint d'ornament, alguns dels capitells que pertanyien al mateix temple.

Des del fossar s'obira quasi en tota sa extensió el pantan o embalç de Sant Antoni, que domina, pel costat Sud, el cónic puig de Galliner. A l'enfront a l'altre cantó de la ribera, s'alça el pintoresc poble d'Aramunt i cap al Nord s'obira la muntanya de Pessonada. La llargària total del pantan és de 13 quilòmetres, essent la seva amplària variable segons els accidents topogràfics del terrer.

Continuant carretera enllà, als 6 quilòmetres arribàrem a la important vila de la POBLA DE SEGUR, cap de la comarca o conca de son nom. Està situada en un replà, a 525 m. alt., i dessota la muntanya coneguda per Costa Pera, de la qual s'aixeca l'enesprada roca de Sant Aventí. El nombre dels seus habitants és de 1500 aproximadament. Envolten quasi la població els rius Noguera Pallaresa i Flamicell, ajuntant-se ambdós rius allí mateix.

La parròquia està sots l'advocació de la Mare de Deu de Ribera, essent el temple de regulars dimensions, però sense presentar cap caràcter artístic.

Es surt de la Pobla de Segur pel cantó de migdia, travessant el Flamicell pel pont nou. La companyía *Energia Eléctrica de Cataluña*, ha construit a ses costes, una carretera que remuntant per la dreta del riu, arriba fins a la Central de Capdella, havent beneficiat notablement aquesta millora a tota aquella encontrada. El paisatge es veu ben tost encongit pels estimbats vessants de la muntanya de Sant Aventí, a la dreta, i les estribacions del Camporàn a l'esquerra. En aquesta mateixa mà queda el poble d'Erinyà, per dessota del qual la carretera travessa un torrent que baixa de Serradell.

No deixant mai la susdita carretera, al cap d'una hora vint minuts des de la Pobla, es troba el congost d'Erinyà en qual entrada hi ha un pont de pedra d'una sola arcada, pertanyent al camí antic que passa per l'altre cantó del riu, dessota la canal que ha obert la *Productora de Fuerzas Motrices* per a conduïr les aigües del

Flamicell al salt que, la mateixa companyia, té fet més amunt de la Pobla de Segur, en plena ribera del Noguera Pallaresa.

Forma l'esmentat congost un alt murallam de roques conglomerades, oferint un aspecte molt ferreny i malgrat no tenir molta llargària, té troços força bonics. En obrir-se la ribera s'entra desseguida a la xamosa vall de Senterada. Aixecats a l'entorn de la vall, es veuen a la dreta els poblets de Puigcerver, Reguant i Lluçà i a l'esquerra, el de Cèrvoles colocat dalt d'una cinglera, destacant-se de tots ells la seva respectiva esglesieta. A Lluçà sembla que hi ha una creu de pedra, qual existència no havem pogut encara comprobar.

La població de SENTERADA està a cosa d'una hora des del pont d'Erinyà, a 755 m. alt, i a poca distància de l'aiguabarreig del riu Bosio o de Sarroca amb el de la Pobleta, el qual pren d'aquí en avall el nom de Flamicell. L'agrupament de les cases és molt pintoresc, passant pel mig del poble l'esmentat riu de Sarroca, de voreres força atraients per ses arbredes i verds prats.

Remuntant aquesta darrera ribera, als tres quarts aproximadament, deixàrem el camí que segueix vers a Sarroca de Bellera i pel coll de la creu de Perbes a Viu de Llebata o sigui el camí directe per a anar a Pont de Suert des de la Pobla de Segur.

Deixàrem enrera, a l'esquerra, el poble de NAHENS, a 980 m. alt, colocat al cim d'una penya sobre el torrent de son nom.

Un cop travessat el riu de Sarroca, s'empren la pujada pel costat del barranc de Pinyana, de fort desnivell i quals aigües baixen movent molta fressa despenyant-se per dessobre les roques formant boniques cascades. El pais és molt trencat i d'aspecte dur, sobretot pel cantó esquerre del torrent per on cauen estimbats els vessants dels tossals de Molló, en qual punt les erosions acompanyades dels agents atmosfèrics han deixat aislades grans masses rocoses que prenen, vistes de lluny, l'aspecte de fantàstiques ruïnes d'un grandiós castell.

Envoltada d'arbredes i a 931 m. alt. es troba la petita església de CADOLLA i unes quantes cases esgarriades, qual llogaret és un agregat de Senterada, des d'on s'hi compta una hora i mitja.

S'ajunta allí mateix amb el de Pinyana, el barranc provinent d'Estany obert, quals aigües s'escolen per una estreta i fosca gorja d'altes parets verticals.

En amunt sempre, al cap de tres quarts s'arriba dalt de la carena on s'hi assenta el poble de PINYANA a 1148 m. alt. Es també de molt poc veïnat i la seva església està mancada de tot caràcter artístic,

En un extrem del poble s'hi alçava el castell, edificat damunt de la penya i arran d'un cingle de més d'un centenar de metres, al fons del qual hi corren les aigües del torrent.

A cinc quarts de Pinyana, al cim de la serra que, en direcció Nord contínua vers la ribera de Sarroca, hi ha un notable dolmen situat a 1288 m. alt. Com en la majoria de casos semblants, aquest antic monument megalític ha mogut la fantasia de la gent del país, explicant que les pedres hi foren pujades per una fada que sortí d'Estany obert duent al cap la pedra més grossa, dues dessota l'aixella i la més petita a la falda i volguent-li donar encara un caràcter més sobrenatural, afegeixen que pujava tan descansada, que a l'ensems anava filant pel camí.

La vista que's disfruta des de Pinyana és molt esplèndida, en particular pel cantó de Ponent vers on es domina la pregona clotada de Vall obscura, origen del barranc ja esmentat. Segons En Ceferí Rocafort, aquella fondalada havia estat un estany quals aigües s'obriren pas a través de la muntanya i per això encara es coneix per l'*estany obert*. S'alça a l'enfront l'enesprada Bedoga de Adons, puig llevantí de la serra de Sant Gervàs, l'extructura de la qual, així com la seva orientació de O.NO. a E.SE., és la mateixa del Montsec i com aquesta muntanya, té els vessants molt suaus per la cara Nord i plena de grans estimballs pel cantó Sud; més pronunciats encara a ambdós extrems de serra. Un d'ells és la Bedoga d'Adons de que havem parlat suara i l'altre extrem cau aplomat als congostos de Sopeira, com tindrem ocasió de veure més endavant.

El camí, en sortint de Pinyana, baixa en direcció Oest tenint a mà esquerra el torrent. Queden al mateix costat, els petits veïnats del Tossal i de la Bastideta, arribant-se en cosa de cinquanta minuts a CORRONCUY, lloc de poquíssims habitants, situat a 1250 m. alt, de cara a migjorn i arrecerat al dessota de grans penyes al cim de les quals hi ha una torre dita del Molar.

La seva església és de reduïdes dimensions presentant son estil les característiques usuals en la segona meitat del segle XII. L'absis és rodó resseguit per un fris d'escatats, qual senzilla ornamentació es veu també a l'envolt del portal. Sostenen aquest, dos capitells molt toscament treballats, havent desaparegut les corresponents columnes. Sobre l'arc de la porta hi ha grabat l'anagrama de Jesucrist i al damunt, s'obre un finestral de forma sagetada tenint a cada banda una petita columneta. Una espadanya afegida en època relativament moderna, enlletgeix en gran manera aquest interessant temple.

Dessota d'una cova hi neix una font d'aigua riquíssima, que omple de sòbres les necessitats dels pocs veïns que té aquest antic poble. Lo dificultós de les seves comunicacions i l'estar emplaçat en lloc tant enlairat, ha fet que algunes families hagin deixat abandonades les seves cases de dalt de la població, traslladant-se a baix en el pla, on han aixecat els seus nous hostatges.

No molt lluny de la susdita barriada, hi ha una ermita que apar moderna. El camí passa pel costat de la mateixa, travessant un planell que puja sensiblement fins arribar al coll conegut pel Fontanal, deixant-se aleshores els vessants que porten les seves aigües a la ribera del Sarroca i pel Flamicell van a parar al Noguera Pallaresa. A l'altre cantó es presenta la desolada vall d'Adons, regada pel torrent de mateix nom, quals aigües prenen la direcció de Sud a Nord, anant a juntar-se al riu Noguera Ribagorçana, prop del convent de Labaix.

A cosa de mitja hora del coll esmentat, s'obira, de cara Ponent, el poble d'Adons, encimbellat dalt d'una penya a 1395 m. alt., dessota la collada de Sant Roc, la qual separa la serra de Sant Gervàs del Montiberri. Un quart més enllà, hi ha Abella d'Adons, pertanyent ambdos llogarets, junt amb Corroncuy i Pinyana, al municipi de Viu de Llebata.

Als trenta minuts des de les cases o barriada del Pla de Corroncuy, entrats ja en la susdita vall d'Adons, es troba a l'altre costat del torrent, un petit molí d'aspecte molt miserable. El camí segueix, a poca distància, el curs del torrent, dominant-se ben tost el poble de VIU DE LLEBATA, arrecerat a la falda d'una llargueruda roca. Està a 1255 m. alt., i no té gaire més de 200 habitants. Malgrat això és el més important de tota aquella rodalia.

El caseriu no ofereix res de particular, però en canvi és força notable la seva església parroquial posada baix l'advocació de Nostra Dona de l'Assumpta. Es d'estil romànic i bastant ben conservada, essent els seus murs de bons carreus. S'obre la porta al costat dret del temple, de cara migdia, tenint a cada banda dues columnes amb els seus corresponents capitells. L'absis es rodó i molt esvelt, veient-s'hi a la part superior uns senzills arquets els quals ressegueixen també les façanes. L'interior és d'una sola nau amb volta de mig punt. Apar ésser aquesta església obra de la XII^{a} centúria i es diu, que havia pertangut als templers. Probablement en el mateix lloc hi havia existit el convent benedictí de Sant Joan, fundat l'any 946 per Otó, bisbe de Roda, i el comte Guillem. Tal monestir era una dependència del de Santa Maria de Labaix.

Aquí la vall presenta un caràcter més rialler i està millor conreuada que la d'Adons. El camí s'endinsa pel bosc de Viu, pujant pels vessants de Montiberri fins arribar al coll de la Creu de dit nom, distant cinquanta minuts del repetit poble de Viu de Llebata. A la dreta queda el Monebui, muntanya que arriba als 1531 metres d'altitud, i entre aquesta i el Montiberri, que'n té 1710, s'escola el torrent a gran fondària, sentint-se molt somort el soroll de l'aigua. Es un paisatge bon xic ferreny en els primers termes, però canvia per complert cap al Nord vers on es domina una gran munió de muntanyes de atraients i variades formes, sobressortint al darrera de totes elles la nevada cima de la Malaeta.

Als vint minuts del coll esmentat, es troba el llogaret de MONTIBERRI, format per comptades cases i amb una església insignificant filial de la de Viu. Tocant quasi les cases, hi ha una font de fresca i regalada aigua.

Es travessa després, en cosa de trenta minuts, una desembraçada plana boi fruint de noves vistes vers els alts Pireneus i més ençà les valls de Malpàs, Erta i Erill-Castell, quals pobles es destaquen del fons rocòs dels alterosos cimals que'ls envolten. Un cop acabat aquest planell, s'entra en la canal del torrent, descendint fortament el camí i obirant-se serpentejar el Noguera Ribagorçana al fons de la vall, on s'hi arriba als quinze minuts. Es passa a l'altre costat del torrent de Labaix per una palanca de fusta, trobant-se immediatament les ruïnes del CONVENT DE SANTA MARIA DE LABAIX. Les primeres noves que's tenen d'aquest monestir son de l'any 771. Fins a la meitat del segle XI estigué habitat per monjos benedictins, en qual època els substituí una comunitat de canonges de Sant Agustí. Extingida aquesta, passà a dependre, en 1223, dels cistercienses, essent un dels quatre monestirs que, amb Poblet, Santes Creus i Escarp, poseia la susdita ordre a Catalunya. Segons el canonge doctor Barraquer, el darrer abat fou Fra Antoni Gelabert, mort a la nostra ciutat en 12 de desembre de l'any 1861.

L'església pertanyia a l'estil romànic i era de tres naus de notable alçària, en particular la central, acabant amb altres tants absis rodons. En temps relativament modern, s'hi feren a l'interior unes importants modificacions decorant-lo amb motllures i coronises de guix seguint el gust renaixentista, com pot veure's encara en el mur de l'esquerra. La façana rematava amb una alta espadanya de tres cossos superposats, havent ja caigut en part el superior i els restants no tardaran a tenir la mateixa fi. Les voltes de l'església també estan enfonsades i del claustre que hi havia al costat Sud,

sols ne resten les parets, no quedant tampoc res en peu de les demés dependències del convent. Uns quants capitells, de factura molt senzilla i arcaica, procedents de l'esmentat claustre, els posseeix un veï de la propera vila de Pont de Suert.

Es diu que entre les moltes reliquies que guardava el monestir, hi havia una cinta de la Mare de Deu, qual reliquia tenía uns deu palms de llargària, essent objecte de gran devoció pels meravellosos miracles que obrava.

Tornant a les ruïnes del convent, potser cap com aquestes presenten el aspecte tan descarnat de la desaprensió dels homes. Sens respectar res, un cop amb mires utilitàries i altres única i exclusivament obeint a un esperit de destrucció, tot ha estat bàrbaramente trocejat. Per molts s'ha vingut considerant aquest monestir com una pedrera, havent-ne tret arcades i portals sencers per a bastir i ornamentar les seves cases.

Deixant-nos de planys i d'inútils consideracions, reanusarem l'itinerari de l'excursió. Ben aprop d'alli les aigües del torrent passen a engroixir el riu Noguera Ribagorçana. Remuntant aquest riu s'arriba en quaranta minuts a PONT DE SUERT, vila antiga i de no gaire més de 500 habitants, situada a 870 m. alt. Té dues places i carrers amb porxades en les quals s'hi observen alguns detalls provinents del ja nomenat convent de Labaix. En conjunt la població es bastant típica, no mancant-hi tampoc bona cosa de bruticia pels carrers.

El riu passa fregant els fonaments de les cases, de les que'n sobressurt un gran casalot amb una feixuga torre quadrada. Es un edifici lleig i sens cap mena de caràcter, poguent-s'hi sols remarcar un petit relleu de pedra encastat en el mur que dona a migdia.

L'església parroquial presenta encara un aspecte de més pobresa amb les seves parets exteriors completament llises i emblanquinades i plenes d'esquerdes. Dins del temple tampoc s'hi veu res que cridi fortament l'atenció. No obstant, son dignes d'esment un Sant Crist de talla i dos bustos-reliquiaris també de fusta que hi ha en el primer altar de ma esquerra. Un d'aquests reliquiaris representa a Crist coronat d'espines i cobert son cos nu amb el mantell de porpra i l'altra a la seva Santíssima Mare la Verge Maria. Es diu que el Sant Crist procedeix del monestir tantes vegades esmentat. S'hi feu modernament en aquesta imatge una no gaire ben entesa reencarnació, amb la que ha perdut bona cosa en sa part artística.

Per convergir-hi les principals vies de comunicació de l'alta conca Ribagorçana, és aquesta vila la més important de la mateixa,

tenint també concentrat la majoria del moviment comercial de la comarca. Es pas obligat per a anar, des d'aquella banda, a Caldes de Bohí, distant cinc hores; a la vall d'Aran en catorze hores, seguint el Noguera Ribagorçana amunt per la vall o ribera de Barrabés i el port de Viella; a Tremp, pels pobles de Sopeira i Esplugafreda, onze hores; i a la Pobla de Segur, per Viu i Sarroca de Bellera, deu hores; essent tots els camins de ferradura. Pel cantó aragonés, està així mateix molt allunyada de tot trànsit rodat.

De molts anys ençà tenen promesa a Pont de Suert la construcció d'una carretera per a comunicarse amb la Pobla de Segur, però fins ara, la cosa no ha passat de projecte.

En sortir de la població, es travessa el Ribagorçana per un pont de ferro penjat, pagant-se un petit peatge per persona i animal. El camí segueix en avall per la dreta del riu o sigui per la ribera aragonesa, fent petits alts i baixos, però sense deixar mai les envistes del curs de les aigües. Als 35 o 40 minuts s'obira, a l'altra costat del riu, la petita vall on hi han les despulles del dissortós convent de Labaix.

L'areny del riu va estrenyent-se sensiblement, obrint-se pas les aigües pel mig dels espadats contraforts del Montiberri i de la serra de Sant Salvador. Al cap d'una hora justa de sortir del pont, com així diu la gent del país al parlar de Pont de Suert, s'entra al ferèstec congost nomenat *pas de Selles o de Carbonera*, d'uns quinze metres d'amplada per trescents de llarg i cosa de doscents d'alçària, passant allí mateix el camí a la vorera catalana per un esvelt pont de pedra d'una sola arcada.

En deixar l'esmentat congost, es troba una encongida vall i passada mig hora, altre colossal mur de formes més dures i accentuades sembla volguer tancar el curs del riu. Es la trencada serra de Sant Gervàs, pel mig de la qual corren de N. a S., empresonades i remoroses les aigües del Ribagorçana, formant un estret engorjat de parets verticals d'alçària extraordinària i núes de vegetació. Aquest congost tindrà uns dos quilòmetres de llargària i per a poguer-hi passar el camí, degué obrir-se, a la penya viva, una foradada a l'entrada i un altra a la sortida. Antigament el camí remuntava la serra, fent una marrada de més de dues hores.

Produeix veritable impressió el pas d'aquest segon engorjat, conegut pel d'Aulet, nom d'un poble aragonés allí proper. A l'acabament del congost, hi ha el pont penjat o palanca d'Aulet que porta a l'altre banda del riu on comença el camí que va a dit poble,

El camí de Sopeira continua per la vorera catalana, entrant tot

seguit a la vall del Burrugat, la qual està envoltada de muntanyes de color vermellenc. Als cinc minuts, es troba una masia que, si es demana, serveixen alguna cosa per a menjar, fent-ho molt acomodo de preu. També es ben recomanable l'aigua de la font propera de la casa.

Des de la vall del Burrugat pot pujar-se dalt de la serra de Sant Gervàs i pel coll de Sant Roc baixar a trobar el poble d'Adons i la vall del mateix nom. També hi ha un camí de molt dolent passant, sobretot per a les cavalleries, que s'enfila cap al poblet de Castarné de les Olles i d'allí, per Espluga de Serra, fa via vers la ciutat de Tremp.

En quaranta cinc minuts aproximadament, es travessa en tota sa llargària l'esmentada vall del Burrugat, obirant-se a la dreta el poble d'Aulet, mig amagat entre els vessants de dos turons, i a l'esquerra del riu el de Castarnè de les Olles, col·locat dalt de la carena. A la meitat de la vall, després de passar un torrent per una palanca de fusta, es troba, al peu del camí, el màs d'En Jaumet que té capella anexa, sense que ofereixi aquesta res de particular en son exterior. A poques passes hi ha una font d'aigua molt bona i fresca, trobant-se al començament d'una extensa roureda d'arbres centenaris que s'en pujen muntanya amunt pel cantò de Castarné. Segons conten, en l'època de la caiguda dels aglans, s'hi reuneixen en aquella roureda moltes parelles de porcs traient-ne per aquest sols concepte el propietari un important rendiment.

La vall va encongint-se, acostant-se cada vegada més els tossals que l'enrotllen i ben tost el riu es veu empès dintre d'un altre congost. S'entra aleshores al tant renomenat *Pas d'Escales*, de no gaire més d'un quilòmetre de llargària, però, en canvi, és més abrupte que'ls altres engorjats anteriorment descrits Altíssimes i dretes parets de roca caliça rematades per dentellades penyes de formes rares i capricioses, deixen sols obirar el firmament per una estreta i tortuosa escletxa qual considerable alçària ofereix la visió de que les roques volen ajuntar-se i cobricelar aquelles imponents afraus, deixant empresonades allí dins les remoroses aigües del riu que prenent diferents matisos des del verd-blau fosc al verd-maragda acaben amb les seves irisacions de completar l'aspecte fantàstic i de salvatge bellesa que té aquell imponderable lloc tan poc conegut dels excursionistes.

A la mateixa sortida del *Pas d'Escales* hi ha un antic pont de pedra de tres arcades, conegut pel pont vell o de dalt, pagant-se també un petit peatge per a passar-lo. Sobtadament la gorja

s'eixampla formant un ample cercle d'imposant rudesa, en mig del qual s'hi aixequen les despulles del MONESTIR DE SANTA MARÍA D'ALAÓ o Alacoon, segons es nomena així en els documents més antics, transformant-se, més tard per corrupció, en Mare de Déu de la O.

Un cop expulsats els sarraïns de l'encontrada, fundaren aquest monestir Vandregisilo, comte de la Marca Hispànica, i la seva muller Na Maria, filla del comte Aznar, alliberador de la ciutat de Jaca, els quals li concediren molts privilegis i donacions. Segons un historiador de les esglésies aragoneses, fou cedit el cenobi a l'ordre benedictina, habitant-lo de bon principi monjos provinents del monestir de Sant Pere de Siresa, entre ells Obonio, que va ésser elegit primer abat d'Alaon. Aquesta dignitat portava aparellada l'us de la mitra i la jurisdicció quasi episcopal dintre del monestir i de les esglésies que li estaven subjectes. El nomenament dels abats era de prerrogativa reial, d'acord amb la Curia romana.

La primitiva església del monestir d'Alaon, fou consagrada als volts de l'any 834, per Sisebut, bisbe d'Urgell a qual diócesi pertanyía aleshores aquell territori. Deu anys més tard, donà En Carles el *Calvo,* rei de França, un precepte en favor del mateix convent de Santa Maria, fent constar que estava situat a les vores del Noguera Ribagorçana, en el lloc nomenat Sopeira.

Després de celebrada la benedicció de l'esmentada església, el comte Vandregisilio disposà hi fossin traslladades, des del monestir de Sant Salvador de Lemovicense, les despulles mortals del seu pare el comte Artalgarico i les del seu avi Otó, duc d'Aquitania, elegint també ambdós consorts fundadors el mateix lloc per a guardar les seves cendres.

La consagració de l'església actual la feu Sant Raimond, bisbe de Barbastre i Roda, en 8 de novembre de l'any 1123, governant el monestir l'abat Gualberto. Aquest temple serveix de parròquia al poble de Sopeira i malgrat les vicissituds que ha passat en el trancurs dels segles, conserva encara bona cosa de sa fesomia original, en particular a l'exterior. L'absis està decorat d'arquacions amb un fris d'escacs al dessobre, resseguint igual ornamentació a tall de cornisa els altres murs de l'església. Als costats, aquest fris es doble, corresponent cada un a les diferents alçàries de les naus, més alta la central que les laterals, permetent l'il·luminació directa d'aquella. Donen llum a l'interior, unes estretes finestres de forma sagetada que en sa majoria han estat convertides en època més moderna per *oculus* o obertures circulars. La porta s'obra al costat

dret del temple; és molt senzilla, amb arquivoltes que sostenien dues columnes, desaparegudes en l'actualitat, quedant solament els capitells i les bases de pobre aspecte ambdues coses. Damunt l'arc d'entrada hi ha esculpit el monograma de Crist i un fris de daus. L'interior és de tres naus dividides per altes arcades semicirculars que estan sostingudes per pilans amb ressalts. Hi ha gran nombre d'altars, en quasi tots els quals hi campeja el més desemfrenat barroquisme, amb pintures sobre tela i molta riquesa de daurats que denoten una era de gran prosperitat del convent. Algunes de les susdites pintures, resulten ésser bastant deficients, però n'hi ha d'altres que son fetes de bona mà, en particular les de l'altar de Sant Esteve, construit, segons sembla, durant el govern de l'abat Blanco,—de l'any 1690 al 1699,—havent manat fer també el mateix abat en aquell període, diferents ornaments i joies per a l'església.

S'ha de remarcar encara un altre altar molt interessant que hi ha en la sagristia. Es un petit retaule de fusta amb vuit bonics requadres en els que hi estan representats els principals episodis de la vida de Sant Benet. Al mig hi ha, dins d'un ninxo, una petita imatge de Santa Escolàstica i afegits de segur posteriorment, s'hi veu a cada banda del retaule un quadre pintat sobre tela, representant el de la dreta a Jesucrist en el pilà i el de l'esquerra la Dolorosa, tenint ambdues figures força expressió i essent també de dibuix bastant correcte.

Es puja al presbiteri per cinc graons de pedra, havent-hi l'altar major de gust barroc, amb moltes pintures i excessivament recarregat de relleus. La Mare de Deu de la O, patrona de la parròquia, hi està colocada en lloc preeminent, qual imatge, segons ens digueren, sols té esculpides la testa i les mans, cosa que no'ns ha estat possible comprovar. Conta la tradició, que l'esmentada imatge va ésser trobada prop del riu a la sortida del congost i al peu d'una noguera, senyalant l'indret aquell un cèrcol lluminós que s'hi reflexava del cel. Traslladada per la gent del país primer a una propera ermita nomenada de Sant Genís, enderrocada en l'actualitat, i després a una església que tampoc existeix avui dia, anà de cada punt desapareixent, sense que ningú s'en apercebés, s'entornava al peu de la noguera. En vista de tal evident prodigi, fou portada la imatge al monestir, restant-hi per sempre més des d'aleshores.

Continuant la ressenya del monestir, farem esment de la seva petita aula capitular on es guarden algunes pintures sobre tela de no gaire mèrit i altres objectes propis del culte. De les altres de-

pendències, lo poc que se aguanta en peu serveix de corral i de quartos de mals endressos, veient-s'hi arreconats alguns capitells romànics provinents del claustre. D'aquest en resta sols un dels costats que te quatre arcades semicirculars actualment aparedades; una de les quals és més alta i ampla que les altres, estant totes elles sostingudes per columnes cilíndriques i capitells de pobra ornamentació. Les demés ales del claustre, estan completament enderrocades i l'única existent està quasi colgada per les runes.

Era fama que'ls monjos havien poseït valuosos còdexs manuscrits i segons el testament publicat pel P. Villanueva, del bisbe Sisebut,—el que consagrá la primitiva església—aquest feu donació de la seva biblioteca al monestir. Dissortosament, tot lo millor s'ho emportà el Sr. Abad i Lasierra arquebisbe que fou de Selembria i Inquisidor general, havent-se probablement perdut tota aquella riquesa, de lo que prou se'n dol l'esmentat P. Villanueva en la seva coneguda obra, puig al visitar ell el convent, ja no hi trobà cap pergamí ni llibre antic important. Ço que restava del vell arxiu monacal ha estat, amb molt bon encert, posat modernament a la cura dels monjos benedictins del monestir i Santuari de Nostra Dòna del Pueyo, prop de Barbastre. Aquest darrer monestir dependeix del nostre de Montserrat.

Havem deixat a posta per a el final, el parlar del *Cos sant* que's conserva en el monestir d'Alaó. Dessota de l'altar major hi ha una cripta de reduïdes dimensions a la qual s'hi baixa per una estreta obertura que's troba a la dreta del presbiteri i al mig de la cripta hi ha el *Cos sant*, colocat dins d'una caixa de fusta, completament al descobert i en contacte directe amb l'aire i la pols. Es el cadàver momificat de l'abat En Benet Latràs, el qual prengué possessió d'aquest enlairat càrrec en 12 de desembre de l'any 1669, morint a Saragossa el 16 de juny del 1682 i tralladat a la susdita cripta—anomenada d'antic capella de Sant Pere—en 24 de novembre de 1725.

En un treball publicat anys enrera per un dels nostres consocis, s'explica una tradició segons la qual, havent rebut l'esmentat abat Latràs certa quantitat de diner per a la construcció del camí del *Pas d'Escales*, en lloc de destinar-la a tal fi, l'aplicà en socórrer als necessitats, motivant això en tot i lo sagrat de son ministeri, que fos encausat, morint a la presó en olor de santetat, qual creença ha vingut perdurant-se, essent encara en l'actualitat objecte de molta devoció el *Cos Sant* per la majoria de la gent de aquella encontrada. El cadàver es veu perfectament des del defora per una

petita sagetera i en passar per allí els vianants, tenen per costum resar-li un Parenostre, tirant en acabar, dins de la cripta, una pedreta, costum que's segueix també en casos semblants, en altres indrets de l'Aragó. A vegades algunes d'aquestes pedres arriben a tocar a la mòmia i per a evitar tal profanació, a voltes involuntària, l'actual senyor Rector recull almoines per a poguer tancar la caixa que guarda el *Cos sant* amb una tapa de vidre.

A poca distància de l'Abadia i de l'església del convent que serveix ara de parroquial, hi ha el poblet de SOPEIRA, d'aspecte molt pobre. L'atravessa un petit torrent que davalla de les muntanyes veïnes, trobant-se a l'altre extrem de la població l'hostal de can Barrull, on s'hi menja bastant bé i barat.

El llenguatge que's parla a Sopeira es el català i l'indumentaria de la gent del pais no es diferencia gaire de la que's usa en la comarca lleidetana. Son comptats els homes que porten calces curtes i el mocador al cap a l'estil aragonès.

Oprimint la petita vall oberta a la sortida del *Pas d'Escales* continuen encara els alts penyalars que, amb força propietat donen nom al poble de Sopeira, contracció de *sota la pedra.* Aquesta nova gorja segueix en avall fins el pont de baix, que's d'un sol ull i per on es passa a l'altre cantó del riu, tornant a entrar el camí en terra políticament catalana, la qual no deixàrem ja més en la resta de l'excursió. Acab_n també allí el congostos de Sopeira, entrant-se desseguit en una extensa plana coneguda per la *Terreta.* El riu, com si es sentís fadigat dels entrebancs i dels esforços fets per a poguer sortir dels continuats encaixonaments d'abans, hi corre quieta i llisament, aixemplant cada volta més son areny.

Al cap d'una hora d'haver deixat el poble de Sopeira, es troba una riera que devalla de la serra de Sant Gervàs, la qual es veu per la banda S. i, com s'ha fet remarcar al descriurela des de Pinyana, es presenta aqui la susdita serra completament encinglerada, sobressortint a la seva dreta la característica Bedoga de Adona.

Escasament després d'un altra hora, es travessa la riera d'Orrít, quasi eixuta però molt ample. Als deu minuts més, comença el *Pas de la roca d'Orrít,* camí sumament estret que s'enfila per una gran penya que cau verticalment sobre el Noguera Ribagorçana, passant aquest, cosa d'un quart, novament acanalat. El camí ha estat obert a la roca viva i en certs indrets eixamplat amb estaques cobertes de terra.

Es diu, que quant la guerra dels francesos de l'any vuit de la passada centuria, molts soldats d'aquella nació empaitats pels

nostres pagesos, s'estimbaren per dita cinglera, morint-ne una gran munió d'ofegats.

Dintre mateix del *Pas d'Orrít* hi ha el molí d'Areny i desseguida es troba el pont de pedra d'una sola arcada, que mena a la vila aragonesa de l'esmentat nom. Aquesta població és relativament important obirant-se a cosa de mitja hora a l'altre costat del riu en el vessant d'una montanya de forma atraient. Riu avall tanca l'horitzó la muntanya del Montsec, vers on corren les aigües per a endinsar-se en el renomenat congost de Mont-remei.

El camí torç a ma esquerra deixant definitivament el curs del Ribagorçana i emprén la llarga costa que, en una hora vint minuts, condueix a Esplugafreda. Abans es passa pel costat de dues o tres cases i ja ben amunt se'n troba un altre, quedant també a l'esquerra, el camí que porta a la petita i senzilla església de ORRÍT. Formen el poble diferents masies escampades pel vessant de la muntanya de dit nom. En el cim d'aquesta sembla veure-s'hi les despulles d'un castell. En una acta de donació de l'església de Mur, feta l'any 1100, es parla ja d'*Horrít* i segons altres documents antics, el castell va ésser incorporat a la corona en 1370.

El camí es fa més planer, remontant a bona alçària una ampla riera o torrent tancat a banda i banda per unes allargades serres al fons de les quals s'obira el poble d'Esplugafreda, bellament situat al dessota d'enasprats penyals. Formen la susdita riera dos pedregosos braços que baixen, l'un del costat del poble de Sapeira i l'altre del cim de la serra de Lleres o de Lleràs. Atravessa el camí el primer dels dos esmentats brancals i torna soptadament a enlairar-se, descobrint-se a mà esquerra el poble de SAPEIRA, qual nom te semblant significació que'l de Sopeira de que ja s'ha parlat. Ho confirmen les especials circumstàncies que reuneixen els llocs on estan situats ambos pobles, sobre o dessota de grans penyes. La població es veu allargassada ocupant un ampla coll, essent la capitalitat del municipi del qual formen part els d'Orrít i Esplugafreda.

Ben tost s'arriba a l'esmentat darrer poble de ESPLUGAFREDA, si així es pot anomenar a mitja dotzena de cases escampades. La seva església es també tant insignificant, al menys exteriorment, que ni quasi val la pena de citar-la.

Fèrem beguda i un curt descans a una masia nomenada CAL PERNE, emprenent novament la marxa al cap de vint minuts. Eren les quatre de la tarda i ens mancaven encara altres tantes hores per a arribar a Tremp, per qual motiu no podiem entretenir-nos gaire.

El camí continua bona cosa costarut, vorejant la muntanya a qual redós hi ha el susdit poble d'Esplugafreda, nom compost de dues paraules la primera de les quals, com és sabut, vol dir cova o bauma, cosa que ve comprobada amb el fet d'haver-hi no gaire lluny una gran cova, on, segons sembla, podrien aixoplugar-s'hi còmodament més de dos mil caps de bestiar de llana. Altre poble d'aquella encontrada porta també el nom toponímic d'Espluga de Serra, trobant-se així mateix dintre son terme, algunes coves o baumes.

Tot pujant es domina continuament un esplèndid i llunyà panorama de pla i muntanya, en particular vers les terres aragoneses del partit de Benabarre. Al dessota hi han les esgarriades cases d'Esplugafreda i la serra que puja des d'Orrít.

Ja ben amunt, es troba l'altre brancal de la riera que s'ha mencionat abans. Un cop travessada aquesta riera, comença aleshores la fortíssima pujada que anant fent contínues giragonces, condueix al cap de la serra de Lleres o Lleràs, qual punt més alt arriba als 1680 m. Aquesta serra que segueix aproximadament l'orientació de Nord a Sud, es desprèn de la muntanya de Camporan, de 1710 m. alt.; continua per les serres Mitjana i de Claramunt de 1195 m. alt., i la de Montllobar que no més en té 1052, fins a soldar-se amb el Montsec, separant les aigües dels dos Nogueres, el Pallaresa i el Ribagorçana, i tancant la Conca del Tremp pel cantó de Ponent.

Arrenglerades dalt de la carena, s'aixequen unes grans roques de formes estranyes, dessota d'una de les quals hi ha la cova ja esmentada. De la roca més alta en diuen el *Codó*, nom tal vegada corrupció de còdol.

No cal dir que la vista que's disfruta des del *cap de la serra*, és extensíssima i bonica a tot ser-ho, molt particularment vers les serres aiguavessants del Segre i del Noguera Pallaresa, sobressortint al seu darrera les principals crestes de les muntanyes d'Arco. Als peus s'obira per complert la Conca de Tremp, amb la seva munió de pobles i el pantan de Sant Antoni. El descens per aquest indret no es gaire soptat al principi, trobant-se als vint minuts des del cap de la serra, un altre collada més baixa, quedant bon xic allunyat a ma esquerra, dessota del Codò, el poble de GURB, situat a l'altitud aproximada de 935 m. i al començament de dues serres paraleles que's desprenen de la de Lleres, estant formada la més septentrional de petits tossals escalonats amb molta regularitat, havent-hi a la seva meitat el petit poble de SANTA ENGRACIA que li dona nom. Un cop passat el riu Pallaresa, aquesta serra enllaça

amb el cònic turó de Galliner i la serra de Sant Corneli, acabant al *forat del riu d'Abella*, fent de separació de la conca propiament dita de Tremp de la de Dellà o sigui la de la Poble de Segur.

L'altra serra paral·lela de que s'ha fet esment, és la de Talarn, separada sols de la de Santa Engracia per un pregón torrent longitudinal. Es segueix quasi sempre pel fil de la primera d'aquestes serres, no perdent-se mai de vista la vila de Talarn i la ciutat de Tremp. El camí resulta cansat per ésser dret i molt pedregós, comptant-se a la baixada ben bé dues hores, fetes per nosaltres de primer a la claror del crepuscle i després completament a les fosques, lo qual ens la feu semblar encara més llarga i pesada.

A les vuit tocades, després d'haver deixat pocs minuts avans una gran ermita a la dreta del camí, trobarem les primeres cases de Talarn. Al cap de quinze minuts més, érem al peu de la carretera, des d'on, en altres vint minuts, arribárem a la capital de la Conca, acabant aquí el circuit que'ns haviem proposat ressenyar en aquestes planes.

JOAN ROIG I FONT

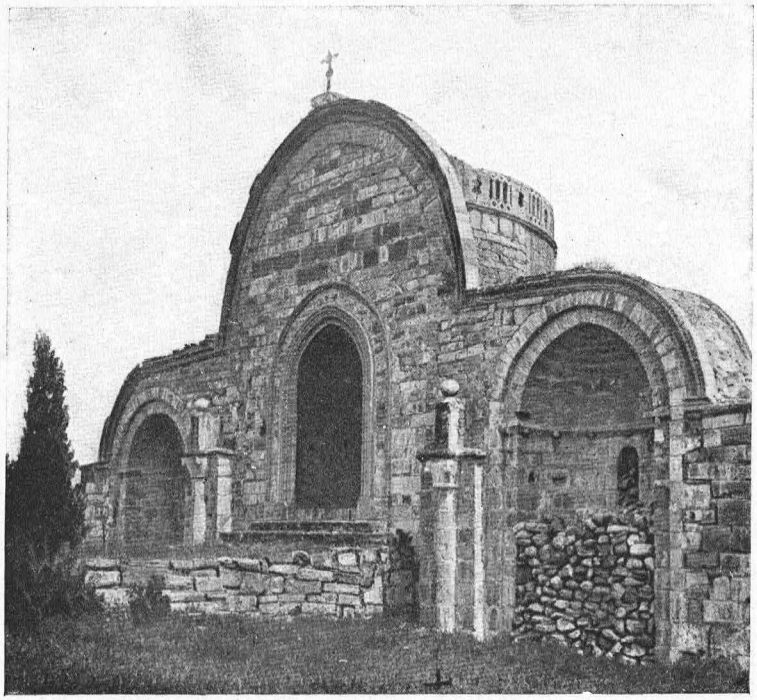
VIII Prova de muntanya i Concursos d'Esports d'Hivern

ALTRA vegada han tingut lloc les dues proves anyals que constitueixen una tradició en la tasca de la nostra «Secció d'Esports de Muntanya».

És una d'elles la marxa per muntanya que iniciada en 1914 a faisó de cursa, es transformà al cap d'un parell d'anys en marxa excursionista i amb aquest caràcter l'hem vingut organitzant cada any d'allavors ençà.

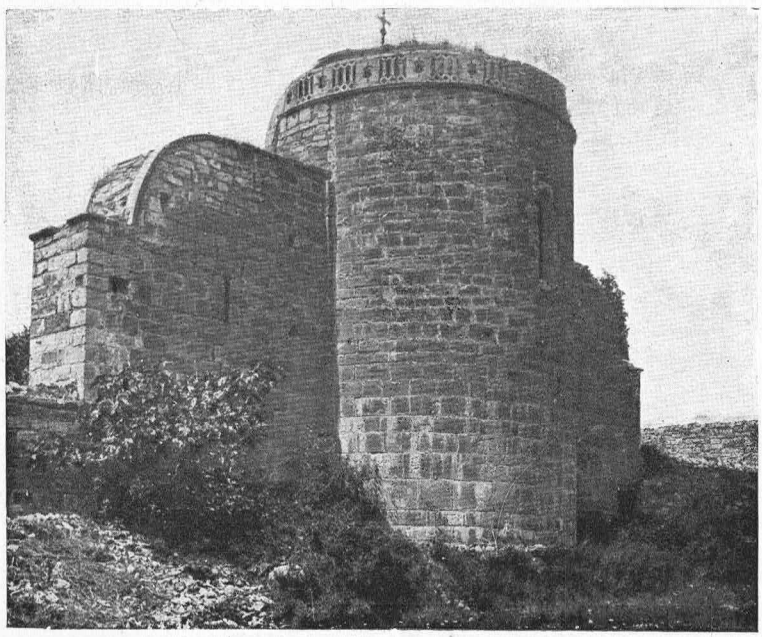
La d'enguany prometia ésser un gros éxit en quant al nombre dels participants car s'havien inscrit 21 equips compostos, d'acord amb el reglament, de tres persones cadascún ço que feia arribar a 63 el nombre de concursants, nombre poques vegades sobrepujat.

La data fixada per aquesta prova fou la del 20 de novembre prop-passat. Malhauradament el dia abans, fins a més de mitja nit, caigué una veritable mànega d'aigua en aquesta comarca i per bé

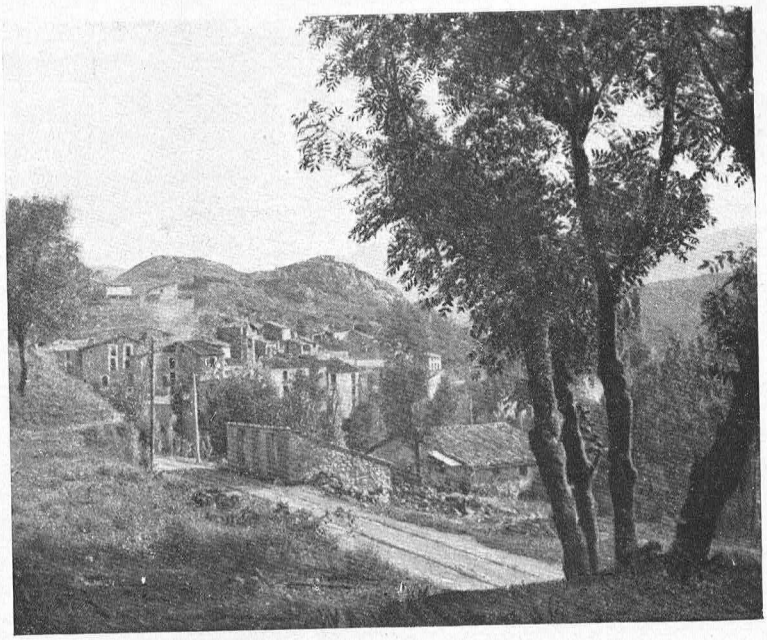
Pàg. 58 SALARS : FRONTIS DE LA CAPELLA DEL FOSSAR

CL. G. ROIG

Pàg. 58 SALARS : ABSIS DE L'ANTIGA ESGLÉSIA DE SANT PERE AVUI CAPELLA DEL FOSSAR

CL. G. ROIG

Pàg. 59 SENTERADA : VISTA GENERAL CL. G. ROIG

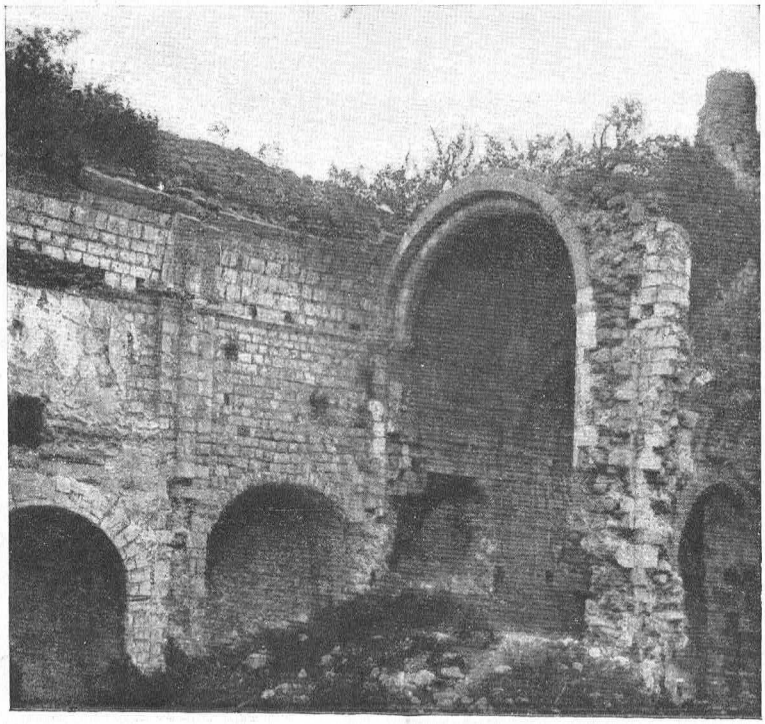

Pàg. 60 CORRONCUY : FAÇANA DE L'ESGLÉSIA CL. G. ROIG

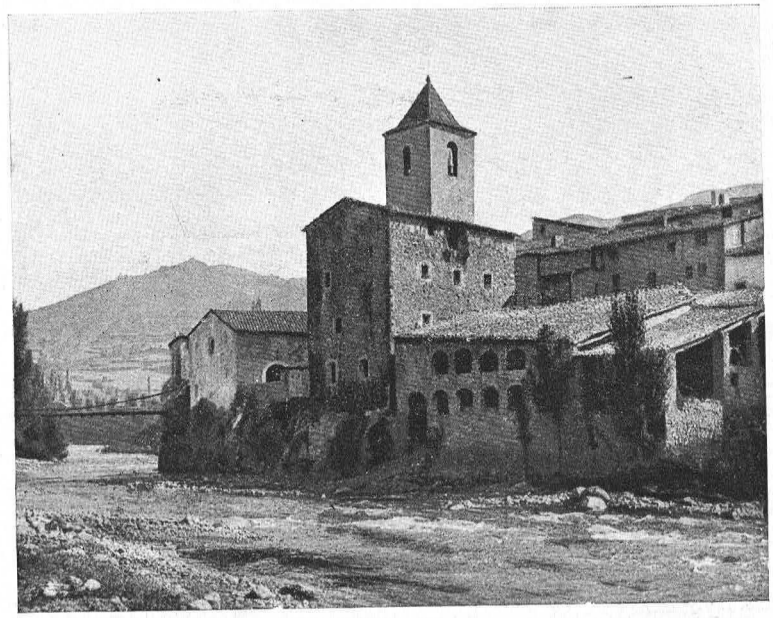
Pàg. 61 VIU DE LLEBATA : ESGLÉSIA

CL. G. ROIG

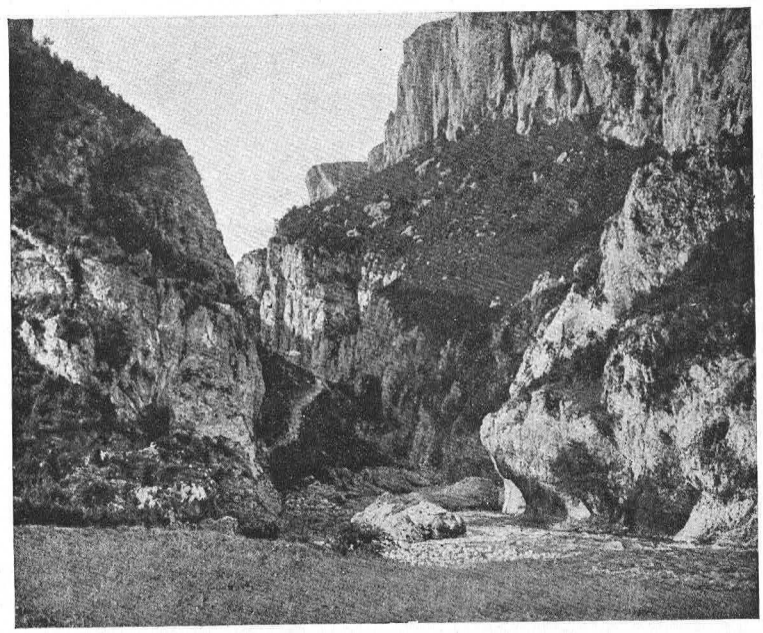

Pàg. 62 RUÏNES DEL CONVENT DE LABAIX : INTERIOR DE L'ESGLÉSIA

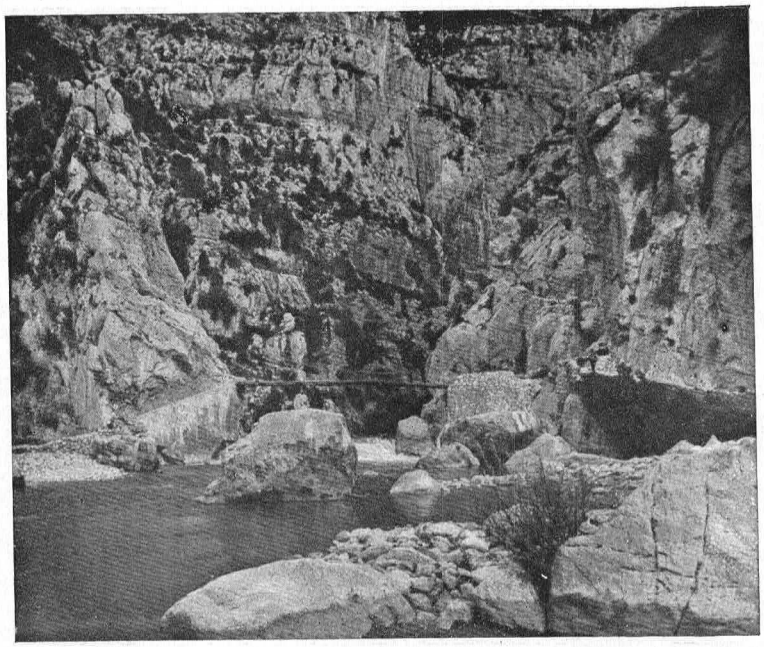
CL. G. ROIG

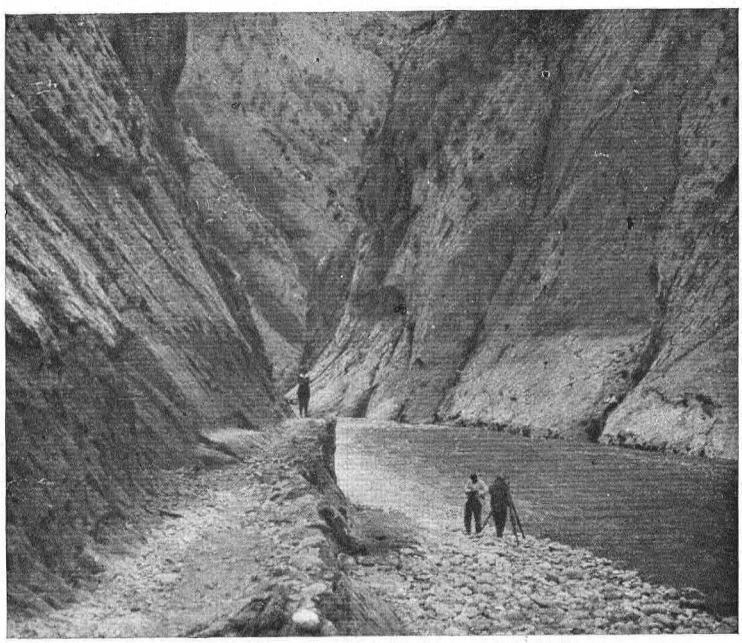
Pàg. 63 PONT DE SUERT : VISTA PARCIAL CL. G. ROIG

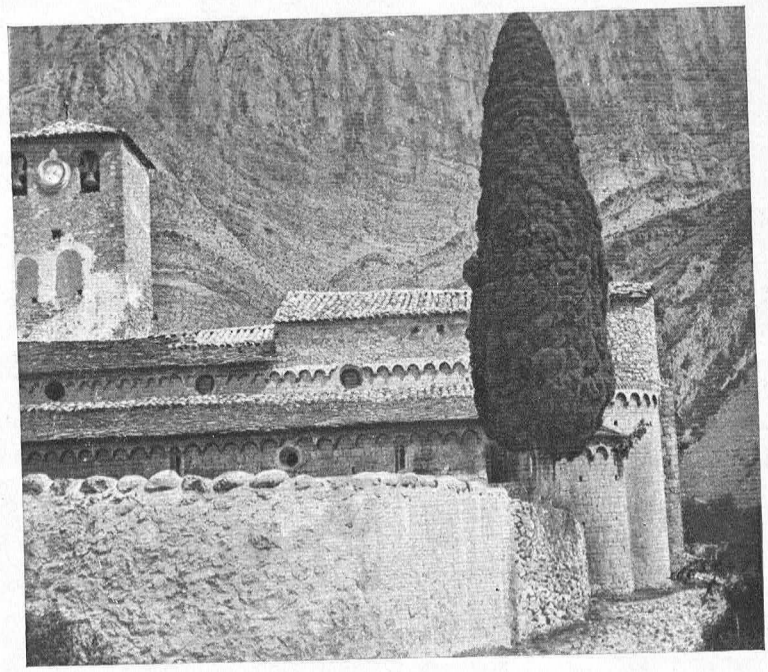
Pàg. 64 ENTRADA AL CONGOST D'AULET CL. G. ROIG

Pàg. 64 PALANCA D'AULET A LA SORTIDA DEL CONGOST D'AQUEST NOM CL. G. ROIG

Pàg. 65 PAS D'ESCALAS DE SOPEIRA, DINS L'ENGORJAT CL. G. ROIG

Pàg 66 SOPEIRA : MONESTIR D'ALAON CL. G. ROIG

Pàg 64 CONGOST D'AULET I LA FORADADA DEL CAMÍ CL. G. ROIG

CONCURSOS D'ESPORTS D'HIVERN A NÚRIA

Pàg. 74 CURSA DE DEBUTANTS : SORTIDA DELS CORREDORS

CL. V. VALLÉS

Pàg. 74 UN ASPECTE DE LA CURSA DE LUGES

CL. N. CUYÀS

Pàg. 74 SRTA. PILAR DURAN I SRS. LLUÍS FASSNACHT I LLUÍS ESTASEN ELS QUALS RESULTAREN GUANYADORS EN LES CURSES

CL. N. CUYÁS

Pàg. 74 CURSA DE SKIS-FONS : SORTIDA DELS CORREDORS

CL. N. CUYÁS

que el següent dia lluís el sol esplendorosament, molts equips deixaren de presentar-se essent sols 12 els que sortíren de la important vila de Sant Celoni disposats a conquerir per a llur respectiva entitat la Copa «Centre Excursionista».

La lluita fou dura de debó, tant per raó de la qualitat dels concursants, com per les dolentes condicions en que el terreny estava en alguns indrets. L'itinerari, marcat convenientment, sortia de Sant Celoni i creuant el Tordera el seguia per la vorera dreta fins a trobar el camí de Vilardell. S'anava ràpidament pujant per bon terreny fins a Coll Butí i per estrets viaranys, s'arribava a Coll Blanc. D'allí, després de curta pujada, hom arribava a la carena, efectuant-se la davallada per can Camps, pla de Carcassés, torrent del Pas fins arribar a Arenys d'Amunt, al bell mig de la plaça.

Poc més de dues hores necessitaren els equips per fer el recorregut com es desprén de la següent classificació:

1.er	Equip n.º	11	*Pireneu*	de l'A. E. Catalunya	en	2	h.	7	m. 19 3/5 s.
2.on	»	45	*Ateneu I*	de l'A. E. Popular	»	2	»	9	» 14 1/5 »
3.er	»	10	*Tagamanent*	del C. E. Tagament	»	2	»	14	» 19 2/5 »
4.rt	»	30	*Avant Sempre*	del G. E. Patria	»	2	»	17	» 2 4/5 »
5.nt	»	1	*Unic*	del G. E. L'Infadigable	»	2	»	24	» 49 3/5 »
6.è	»	16	*Español II*	del R. C. D. Español	»	2	»	26	» »

El Jurat es vegé obligat a desclassificar els equips números 18 i 15 per haver corregut durant la prova segons manifestacions de diferents controls.

Guanyà, doncs, la copa «Centre Excursionista» l'equip «Pireneu» de l'A. E. Catalunya i havent-la ja guanyada dos anys els equips de dita entitat, queda aquesta en possessió definitiva del trofeu, complavent-nos en felicitar-la ben cordialment per aital victòria.

Volem ara agrair des d'aquest lloc la cooperació que diferentes societats ens oferiren per l'organització i d'una manera especial donem mercés al G. E. L'Infadigable, de Sant Celoni, a l'A. C. Excursionista, de Mataró, a l'A. E. Catalunya, a l'A. E. Popular i a l'A. E. Avant, d'aquesta ciutat, pels treballs que efectuaren. D'una manera especial agraim als Senyors Batlles de Sant Celoni i Arenys d'Amunt les atencions que tingueren envers nosaltres, així com també el fet d'haver presidit els Jurats de sortida i arribada respectivament.

La *challenge* instituïda per la nostra Secció queda adjudicada. Creiem que amb la institució de tal premi desvetllarem l'afició a la

marxa per muntanya, car moltes han sigut les proves similars que posteriorment s'han anat organitzant per altres entitats excursionistes. De nou hem de tornar ara a treballar en la celebració d'altres proves que no sols requereixin fortalesa de muscles per guanyar-les, sino també el més profond coneixement de la nostra terra, tant més estimada com més coneguda.

*
* *

L'altra de les proves efectuades és, com digué un estimat consoci, la festa major de la nostra Secció. Ens volem referir als concursos d'esports d'hivern que enguany tingueren lloc a Núria del 2 al 5 del darrer febrer.

Davant l'escassesa de neu en les habituals pistes de Ribes i Camprodon decidírem organitzar els concursos a la vall de Núria, lloc on la neu hi és sempre abundosa assegurant-nos aixís la possibilitat d'efectuar-los.

Sabiem per endavant que la fadiga que suposa el traslladar-se al Santuari de Núria en ple hivern restaria espectadors als concursos; per altra part la inscripció per l'estatge a Núria devia ésser limitada car en aquesta temporada el Santuari no pot allotjar un nombre major de 125 persones. No res menys, ens plau poder afirmar que poques vegades ha assistit a les nostres festes un tant crescut contingent de skiadors, car pocs foren els que s'hi congregaren sense llur corresponent parell de skis. No cal dir amb la satisfacció que constatem l'augment manifest de devots del nostre esport, aixís com també que aquest no es practica sols entre membres d'aquest Centre, sinó que són alguns ja els excursionistes d'altres entitats als que s'hi dediquen, els quals acudiren a la nostra crida, no sols prenent part en els concursos, sinó fins oferint-nos premis pels mateixos.

Els excursionistes sortiren en llur major part el dia 2 d'aquesta ciutat, pernoctant ja el mateix dia al Santuari. El camí, prou conegut per tenir-lo de descriure de nou, havia sigut obert poc abans a despeses de la Secció per tal d'alleugerir tot el possible les incomoditats del viatge.

El següent dia 3 amb un temps ben hermós, sortí tothom del Santuari; qui a entrenar-se per a les proves de l'endemà, qui a ocupar els llocs de control per a les curses de fons, qui simplement a gaudir de la incomparable bellesa d'aquelles valls cobertes de blancor sens màcula i prompte per tots indrets els mantells de neu es vegeren creuats pels skiadors que amb llurs skis hi deixaven

els solcs i amb ells anaven dibuixant els fils d'una immensa terenyina.

Aquell dia es corregueren les proves de fons i mig fons que donaren les classificacions següents:

Cursa internacional de skis, fons, Copa Bertrand (challenge) any I, recorregut aproximat 18 km.:

1.er	Pau Fassnacht	en 2 h 40 m 34 2/5 s
2.on	Lluís Estasen	en 2 » 43 » 44 3/5 »

Cursa nacional de skis, fons, Copa Ribes (challenge) any V, sobre uns 9 km. aproximadament:

1.er	Lluís Estasen	en 1 h 9 m 53 1/5 s
2.on	S. Codina	en 1 » 15 » 33 1/5 »
3.er	J. M. Soler i Coll	en 1 » 25 » 8 »
4.rt	J. M. Estasen	en 1 » 35 » 8 »

Cursa de debutants, mig fons, Copa «Avant» sobre un recorregut de 3 km. aproximats:

1.er	Jordi Folch	en 17 m 16 s
2.on	J. Vidal	en 20 » 30 »
3.er	A. Trinxet	en 23 » 40 1/5 »
4.rt	V. Vila	en 24 » 9 1/5 »

seguint els Srs. R. Nedermann, J. Sánchez, M. Lobo, J. Xicart i M. Maymó.

Totes aquestes proves foren seguides amb un gran interés, especialment la de debutants per ésser la primera vegada que es corria una cursa d'aquest caràcter. Per dita cursa feu ofrena d'una formosa copa l'«Associació Excursionista Avant», i la lluita per obtenir-la donà lloc a que's revelessin alguns excel·lents corredors.

El dia 4, amb un temps igualment bo, tingueren lloc la resta de les proves anunciades o siguin les que a continuació es detallen:

Cursa de skis velocitat, Copa Folch (challenge) any I correguda sobre una distància d'uns 500 metres de baixada:

1.er	Pau Fassnacht	en 32 s.
2.on	Jordi Folch	en 35 »
3.er	J. Vidal	en 37 »
4.rt	Lluís Estasen	en 38 1/5 »

seguint els Srs. S. Codina, A. Trinxet, A. Bundschuh, A. Barrie, J. M. Estasen i V. Vila.

L'element femení estigué dignament representat en la nostra reunió anyal i la prova de skis reservada a les senyores fou ben competida, sinó pel nombre de les concursants, per la qualitat de

les skiadores que hi prengueren part. Els resultats tècnics d'aquesta prova foren com segueix:

Cursa de skis, senyores, Copa Comas, recorregut aproximat uns 300 metres:

1.ª	Sra. Eva Illing	en 22 s. 4/5
2.ª	Srta. Pilar Durán	en 26 » 2/5

La prova més disputada ja que els concursants arribaren a una trentena fou la cursa de luges. Aquesta prova donà la següent clasificació:

Cursa de luges (campionat català) Copa «Gran Poniol» (challenge) any VI:

1.er	S. Codina	en 1 m 3 s. 2/5
2.on	Joaquim Rosich	en 1 » 4 »
3.er	A. Trinxet	en 1 » 5 »
4.rt	E. Rafols	en 1 » 6 »
5.nt	Sra. Eva Illing	en 1 » 7 »
6.è	E. Ribera	en 1 » 7 » 1/5

seguint els Srs. A. Artero, J. Par, J. M. Soler i Coll, Sánchez, Barrie, Estasen (J. M.), Vila, Fassnacht, Esteve, Xicart, Bundschuh, Cumella, Maymó, Abad i Vidal, per l'ordre en que s'esmenten.

Com havem ja dit, devia disputar-se enguany la Copa Challenge de D. Alfons XIII, en la prova internacional de salts en skis. A aquest fí es montà un trampolí que reunia excel·lents condicions per a saltar, però l'estat de la neu, un xic massa dura, i principalment el poc entrenament dels saltadors, obligaren al Jurat a declarar deserta aquella prova, així com la nacional, per a la qual hi ha establerta la challenge Copa Societat d'Atracció de Forasters. Fou una verdadera llàstima car tothom esperava amb impaciència la realització de les indicades proves.

No res menys, el Jurat establí fora de concurs la següent classificació: 1.er Jordi Folch, 2.on Pau Fassnacht, 3.er A. Trinxet, 4.rt J. M. Estasen, 5.nt Antoni Barrie i 6.è S. Codina.

Per fí, el diumenge dia 5, al matí, nostres skiadors i excursionistes efectuaren diferentes ascensions. Es feu l'ascensió al Puigmal al Pic d'Eyna, als vessants de Noucreus, entre altres, retornant el mateix dia a la capital la majoria dels assistents.

S ls ens resta ara donar les nostres més sinceres gràcies a tots els qui han contribuït al millor éxit d'aquests concursos. Nostre més sincer agraïment als donants de premis, a l'element directiu del F. C. de Ripoll a Ax-les-Thermes, al del Santuari de Núria, i en

general, a tots els amics que respongueren a la nostra demanda acudint a la festa grossa. Felicitem-nos de l'éxit obtingut i esperem que l'any vinent, amb la inauguració del ferrocarril fins a La Molina podrà nostra «Secció d'Esports de Muntanya» celebrar els seus concursos amb el màxim esplend or.

ESTANISLAU PELLICER

Crónica del Centre

GENER DE 1922.

CONFERENCIES I EXCURSIONS.—El dia 13, el Sr. Josep M.ª Có de Triola donà una conferència sobre: *Excursions per l'Andalusia moresca.* El dia 20, la Srta. Maria Amigó ressenyà una *Excursió a la Vall d'Aran i ascensió al pic d'Aneto.* El dia 27, el Sr. Joan Roig fèu la ressenya d'una Excursio de Tremp, per la Pobla de Segur a Pont de Suert i a Sopeira.

SESSIONS DE PROJECCIONS.—En les tardes dels diumenges d'aquest mes, tingueren lloc les següents sessions de projeccions: el dia 8, el Sr. Francesc Blasi, sobre vistes de Belgica; el dia 15, el Sr. Carles Fargas, sobre la Côte d'Azur; la del dia 22 fou dedicada a Mallorca, amb fotografies del Sr. Joaquim Xicart i el dia 29, el Sr. Lluis G. Olivella exhibí una bona sèrie referents a Tetuán.

SECCIÓ D'ESPORTS DE MUNTANYA.—Els dies 6, 7 i 8 un bon nombre de *skieurs* de la Secció, anaren a Nuria. El dia 22 efectuaren una excursió familiar al Tagamanent i també anaren al Montseny a fer pràctiques de skis, cloent el mes una excursió que, el dia 29, realitzaren al Monestir de Santes Creus.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA.—Aquesta Secció durant aquest mes han fet les següents excursions: el dia 8 a Granollers, La Roca, Turò de Séllecs, Cabrils i Vilassar de Mar. El dia 15, visitàren les esglésies romàniques de Sant Pere de Terrassa. El dia 22, es dirigiren a Capellades, Cabrera i Castell de Torre de Claramunt, i el dia 25 visitaren l'Estudi-Museu que el Sr. Lluis Masriera posseix en aquesta ciutat.

SECCIÓ DE GEOLOGIA I GEOGRAFIA.—El dia 15 féren una excursió a Sant Sadurní de Noya per a visitar els jaciments dels encontorns i la Font Santa de Subirats, de periodes intermitents.

El dia 25, el Dr. Marian Faura i Sans donà continuació a la seva conferència sobre el tema: *Enumeració dels meteorits caiguts a la Península Ibérica.*

SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA.—Mercés a l'amabilitat del Sr. Pere Mateu, actual propietari del Conventet de Pedralbes, la visita que hi feu la Secció pogué ésser tan detinguda com mereixen les riqueses arqueològiques que hi son contingudes, no solament les pedres romàniques procedents de Santa Maria de Besalú, sino també els mobles i altres objectes que formen una bella col·lecció d'art antic.

Un altre visita cal també consignar especialment, i és la de la casa del Sr. Ròmul Malet a Sant Gervasi, en la construcció de la qual foren salvats gran nombre d'elements artístics procedents d'antics casals barcelonins destruits.

SECCIÓ D'ARQUITECTURA.—El dia 21 visitaren els tallers Salesians i el dia 29 la casa de l'arquitecte Sr. Gallissà.

SECCIÓ D'ENGINYERIA.—Durant aquest mes s'han efectuat les següents visites: el dia 5 a la fundició de bronce i alumini del Sr. Mateu Grau; el dia 10 a les caves Codorniu, el Museu Mir i la fàbrica de plomes d'escriure de Sant Sadurní de Noya, el dia 23 a Sabadell per a visitar «La Electricidad, S. A.», l'acondicionament i les principals manufactures de llana, i el dia 29 al «Cocodril» Museu de la Comissió Oceanogràfica.

FEBRER DE 1922.

CONFERENCIES I EXCURSIONS.—El dia 3, el President de la Secció d'Arqueologia Sr. Agustí Duran i Sanpere donà una conferència sobre *L'art antic cerverí i el seu ambient.* El dia 10, el Sr. Santiago Casulleras desenrotllà el tema: *Visió de l'Art en l'Europa, durant el primer milenari de la nostra Era,* i els dies 17 i 24, el Sr. Antoni Barrie donà dugues conferències sobre Excursions pels Alps suissos.

SESSIONS DE PROJECCIONS.—El dia 5, el Sr. Josep M.ª Có de Triola projectà vistes dels Paisos Vascs i de la Olimpiada de Amberes; el dia 12, el Sr. Francisco Blasi, sobre la Costa Brava; el dia 19, el Sr. Rafael Degollada exhibí vistes de la Cerdanya i el Sr. Lluis G. Olivella, el dia 26, diapositives de Paris i Roma.

SECCIÓ D'ESPORTS DE MUNTANYA.—Els dies 2-5, es celebraren a Nuria els Concursos d'Esports d'hivern. El dia 19, anàren a Mataró, Argentona castell de Burriach i Vilassar, i el dia 26 realitzaren una excursió a Balenyà, Mas Vidal, Sant Segismon i Matagalls.

Amb motiu de la celebració a Superbagnères, a les darreries del mes, de les proves d'Esports d'hivern, una bona representació de la SECCIÓ, assistí a aquesta important festa esportiva, la ressenya de la qual es publicarà en el vinent Butlletí.

SECCIÓ DE FOTOGRAFÍA.—El dia 5, visitàren el Museu d'Art i de Reproduccions d'aquesta Ciutat; el dia 12, anaren a Sant Celoni, Santuari del

Corredor i Llevaneres, i els dies 26 i 27 efectuaren una excursió a Sant Quirse de Besora, Vidrà, Bellmunt i Torelló.

SECCIÓ D'ARQUITECTURA.—Els dies 11 i 19 es verificaren les visites als tallers de fusteria mecànica dels Srs. Ribas i Pradell i a l'Hospital de Sant Pau, respectivament.

SECCIÓ D'ENGINYERIA.—El dia 12 es visità la Central del Servei Municipal d'Incendis del Parc; el dia 16, la fàbrica de vidre dels Srs. Panell i Riba, S. en C., a les Corts; el dia 19, anaren al Tibidabo per a visitar la Torre d'Aigües i la construcció metàlica «Atalaya»; i el dia 27, a Vallcarca per a visitar la fàbrica de ciments de D. Josep Fradera.

SECCIÓ DE GEOLOGIA I GEOGRAFIA.—El dia 19, realitzaren una excursió per a visitar els terrenys miocènic i cretàcic de Monjos, Olèrdola i Vilafranca. El Dr. Jaume Marcet i Riba, donà, el dia 22, una conferència sobre el tema: *Les representacions gràfiques en l'estudi de les excursions geològiques*, amb presentació dels treballs realitzats.

SECCIÓ D'ARQUEOLOGIA.—El dia 15, s'inaugurà una notabilíssima i completa exhibició del material gràfic recollit per a la formació de la Guia Arqueològica de Cervera.

Noves

INSTANCIA.—El CENTRE, secundant les gestions iniciades pel *Club Deportivo de Bilbao*, s'ha dirigit al Ministre de la Gobernació a l'objecte de que s'inclueixi entre les obres de beneficència que han d'ésser atesses amb motiu de la reglamentació del joc, la de construcció de refugis d'alta muntanya.

DELEGACIÓ.—Ha estat delegat el Sr. Comte de Saind-Saud, per a que en representació del CENTRE assisteixi a la pròxima reunió del Congrès de la Federació de Societats Pireneistes que tindrà lloc a Pau el dia 12 del vinent mes de març.

Estació meteorològica de Viella (Vall d'Aràn)

RESUM DE LES OBSERVACIONS DEL MES DE FEBRER 1922

TEMPERATURES A L'OMBRA

MITGES MENSUALS		MÁXIMA ABSOLUTA en 24 hores	MÍNIMA ABSOLUTA en 24 hores
8 matí	4 tarda		
2°3	7°3	20° (dia 28)	—11°5 (dia 7)

Oscilació extrema mensual	31°5
Variació màxima diurna (dia 27) . . .	23°

MITGES MENSUALS	
10°3	—0°9

PRESSIONS BAROMÉTRIQUES

MITGES MENSUALS A 0°1 A LA GRAVETAT NORMAL	
8 matí	4 tarda
681.6 mm.	681.1 mm.

A 0°1 AL NIVELL DE LA MAR	
766.7 mm.	764.9 mm.

Màxima (dia 24) . . . 776.4 mm.
Mínima (dia 21) . . . 756.8 »
Oscil·lació extrema. 19.6 »

HUMITAT RELATIVA

MITGES MENSUALS	8 matí	4 tarda
Termòmetre sec. . . .	2°4	7°2
Termòmetre moll . . .	2°	5°
Humitat (percentatge) .	93	69
Dies de saturació . . .	3	1

PLUVIOMETRIA

Total d'aigua caiguda en el mes . .	58.7 mm.
Dia de major caiguda (dia 2) . . .	14.8 »
Intensitat per dia de pluja i neu . .	6.52 »
Total d'espessor de neu en el mes .	0.08 mt.
Dia de major espessor (dia 23). . .	0.04 »
Vent dominant en els dies de pluja i nevades.	N. NE.

VENT

DIRECCIÓ	8 matí	4 tarda
Calma	11	4
N.	3	6
NE.	3	5
E.	—	—
SE.	—	—
S..	6	7
SW.	3	2
W.	—	—
NW..	2	4

VELOCITAT EN 24 HORES	
Mitja mensual diaria	39.325 k.
Màxima absoluta (dia 26).	190.800 k.
Recorregut total en el mes	1101.100 k.

ESTAT DEL CEL

DIES	8 matí	4 tarda
Serens . .	9	9
Nuvolosos .	12	12
Coberts . .	7	7

DIES DE	
Pluja	9
Boira	4
Glaçada, 8 m .	6
Neu	4

NÚVOLS		
CLASSE	8 m.	4 t.
Cirus . .	5	4
Nimbus .	4	3
Stratus. .	1	1
Cúmulus .	4	5

NUVOLOSITAT MITGES MENSUALS	
8 matí	4 tarda
4	5

*Les anotacions diaries han estat preses per l'*G.ª Josep *i revisades pel* Dr. M. Faura i Sans

Publicacions del Centre Excursionista de Catalunya *

L'Excursionista. – Butlletí mensual de l'A. C. d'E. C. — Anys 1884-1886, 1888-1890, (ptes. 5 l'any). Dels anys 1877-1883, 1887, 1891, tan sols existeixen alguns nombres solts.

Memories de l'A. C. d'E. C.—Vols. I, III, VIII, (ptes. 5 el volum).

Butlletí trimestral de l'A. C. d'E. C.—Anys 1888, 1890, (ptes. 5 l'any).

Anuari de l'A. C. d'E. C.—Vol. II, (ptes. 5).

Biblioteca Folk-lòrica.—Vol. I. *Lo llamp i els temporals*, per D. Cels Gomis, (ptes. 1'50).—Vol. III. *Ethologia de Blanes*, per D. Josep Cortils i Vieta, (ptes. 3). — Vol. IV. *Miscelànea Folk-lòrica*, per varis autors, (ptes. 2).

Butlletí del Centre E. de C.—Anys 1892-1894, 1899-1902, 1903, 1905-1914, (ptes. 6 l'any), 1917-1919, (ptes. 11 l'any). Dels anys 1891, 1895-1898, 1902, 1904, 1915, 1916, estan esgotats alguns nombres.

La Vall d'Hostoles, per D. Cels Gomis, (ptes. 0'50).

Zoología popular, per D. Cels Gomis, (ptes. 5).

Un estudi de toponomàstica catalana, per D. S. Sanpere i Miquel, (ptes. 4).

Homenatge a la memòria del Rei Martí, (ptes. 5).

El Cançoner del Calic, per Mn. J. Serra i Vilaró, (ptes. 2).

Taula General Bibliogràfica de l'excursionisme català, (ptes. 1'50)

Excursions d'En Rafel d'Amat Cortada i Senjust per Catalunya i Rosselló en l'últim quart del segle XVIII, (ptes. 2).

La Vall de Bielsa, per Juli Soler i Santaló, (ptes. 2).

La Vall de Tena, per Juli Soler i Santaló, (ptes. 2).

Guia de la Vall d'Aran, per Juli Soler i Santaló, (ptes. 10).

---

* Unicament s'anoten les que es troben de venda en el local del Centre. Rebaixa d'un 20 % als senyors socis. La relació general de les publicacions es pot veure en la «*Taula General Bibliogràfica de l'excursionisme català*».

POSTALS PIRENEU CATALÁ

Serie I (2.ª edició) 1,50 ptes.—Series II i III (esgotades).—Serie IV, 1,50 ptes.

POSTALS PIRENEU ARAGONÉS

Series I i II (esgotades).

GUIES ITINERARIES DE CATALUNYA redactades pel CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

MONTSENY (1920), 108 pp. . . . . 3 ptes.
i un mapa plegadiç

LA COSTA I SERRES DE LLEVANT (1921), 144 pp. . . 4'50 ptes.
i un mapa plegadiç

Els Socis del C. E. de C. i els de les entitats adherides a la *Lliga de Societats Excursionistes de Catalunya* poden adquirir-les al CENTRE als preus de *2'50 ptes.* i *3 ptes.* respectivament.

TALLERS GRÁFICS HOSTENCH
Córcega, 233 — Teléfon 210 G.